

- Колупаєва, А. А., & Таранченко, О. М. (2016). *Інклюзивна освіта: від основ до практики*. ТОВ «АТОПОЛ».
- Міністерство освіти і науки України. (2026). *Освіта без дискримінації, мова без бар'єрів*. МОН представило дорожню карту формування культури безбар'єрної комунікації в освіті. <https://mon.gov.ua/news/osvita-bez-dyskryminatsii-mova-bez-barieriv-mon-predstavilo-dorozhniu-kartu-formuvannia-kultury-bezbarierno-komunikatsii-v-osviti>
- 24 Канал. (2026). *Інклюзивна освіта: як це працює за кордоном і в Україні*. https://24tv.ua/education/inklyuzivna-osvita-yak-tse-pratsyuye-za-kordonom-i-v-ukrayini_n1223963
- Exceptional Individuals. (2026). *Нейрорізноманіття та нейрорізноманітність: значення, типи та приклади*. <https://exceptionalindividuals.com/neurodiversity/>

КОМЕМОРАТИВНІ ПРАКТИКИ У СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРИСТИЦІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА ОСВІТНІЙ ВИМІР

Алла ЗАГОРОДНЯ, д.пед.н., проф.

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2418-1670>

У сучасній гуманітаристиці комеморативні практики розглядаються як ключовий механізм актуалізації історичної пам'яті. Вони охоплюють сукупність символічних дій, спрямованих на збереження, інтерпретацію та публічне відтворення історичного досвіду. До таких практик належать меморіальні заходи, пам'ятні дати, ритуали, музейна діяльність, освітні проєкти та публічні дискусії.

Концептуальні підходи до аналізу комеморативних практик сформувалися у межах memory studies, які розглядають пам'ять як соціально сконструйований процес (Нора, 2014; Яблонський, 2013). П. Коннертон (2004) підкреслює роль ритуалів і тілесних практик у відтворенні соціальної пам'яті, тоді як А. Ассман (2012) акцентує увагу на культурних формах збереження пам'яті та її трансформації у часі.

Освітній вимір комеморативних практик набуває особливого значення у системі вищої освіти. Університети виступають не лише центрами знання, а й просторами формування культури пам'яті. Через участь у меморіальних заходах, наукових конференціях, дослідницьких проєктах студенти долучаються до процесу осмислення історичного минулого.

Історична пам'ять функціонує як складний соціокультурний феномен, що поєднує когнітивний, ціннісний та емоційний компоненти. Вона забезпечує міжпоколінну передачу історичного досвіду та формує уявлення про минуле як основу ідентичності. Комеморативні практики, у

свою чергу, виступають інструментом матеріалізації пам'яті – через меморіали, ритуали, публічні заходи, освітні програми та символічні дії.

У цьому контексті комеморативні практики виконують низку функцій: освітню, виховну, інтегративну та ідентифікаційну. Вони сприяють формуванню історичної свідомості, розвитку громадянської позиції та зміцненню національної ідентичності.

Отже, комеморативні практики у сучасній гуманітаристиці виступають ефективним інструментом інтеграції історичної пам'яті в освітній простір та важливим чинником формування духовної культури студентської молоді.

Ключові слова: комеморативні практики, історична пам'ять, історичний досвід, громадянська позиція, система вищої освіти, духовна культура.

Список використаних джерел

- Асман А. (2012). *Культурна пам'ять і західна цивілізація*. Ніка-Центр.
 Коннертон П. (2004). *Як суспільства пам'ятають*. Ніка-Центр.
 Нора П. (2014). *Між пам'яттю і історією: проблематика місць пам'яті*. Кліо.
 Яблонський В. (2013). Політика пам'яті як складова державної політики. *Стратегічні пріоритети*. (3).

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ОСВІТНЯ ПОСЛУГА» У НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ (2005–2021 рр.)

Сергій ЗАХАРІН, д.екон.н., проф.
 Інститут педагогіки НАПН України
 м. Київ, Україна

Поняття «освітня послуга» у сучасному науково-економічному дискурсі розглядається як динамічна категорія, що зазнала суттєвої трансформації під впливом глобалізаційних процесів, реформування системи освіти та переходу до економіки знань. У найбільш загальному розумінні освітня послуга еволюціонувала від адміністративно-бюджетної категорії до ринково-інституційного феномена, інтегрованого в систему суспільно-економічних відносин (OECD, 2020).

На початковому етапі (2005–2010 рр.) освітня послуга в українській науці переважно трактувалася як результат діяльності державних закладів освіти, спрямований на забезпечення доступу населення до знань і підготовку кадрів для економіки. У цей період домінувала парадигма освіти як суспільного блага з обмеженим включенням ринкових механізмів регулювання (Кремень, 2015).